

ДМ. ЗАХАРЧУК

На Чужині

ПОЕЗІЇ

1934

Накладом автора

З дукарні Просвітнього Видавництва
“ П Р О М І Н Ь ”

623 Селкірк Евеню, Вінніпег, Канада

Printed in CANADA

ДМ. ЗАХАРЧУК

На Чужині

П О Е З І І

1934

Накладом автора
З дукарні Просвітного Видавництва
“ П Р О М І Н Ь ”
623 Селкірк Евеню, Вінніпег, Канада

Всякі права застерігається.

ПЕРЕДМОВА

В цій книжочці бажав я представити шановним читачам як маєсь любити рідний Крій. І тому мої верші і кілька цих коротеньких нарисів прозою, переняті любовію до України. Я не знаю як Ви, але я безмежно люблю свій рідний Край. Мені здаєсь, я би проміняв 'Небо' за Україну. (Як воно є). Я люблю ці наші села з вишневими садочками, ниви, як філюють збіжем, ліс той темно-зелений. Люблю слухати як в ночі співає соловейко, як сходить місяць за горою. Люблю те голубе небо, сонце золоте, срібні хмари, круті річечки в лузі, верби над потоком. То все стоїть мені перед очима і в день і в ночі. Люблю наші українські народні звичаї, празники, весілля, вечерниці, обжинки, толоки, і наші чарівні українські пісні, в яких пробивається минула Слава і Воля.

Тут на чужині помимо всего, ніщо мені не заступить мої коханої України. Тому пишу з серця і душі лише те, що люблю.

Моїм найбільшим бажанням є — вернутись назад до рідного Краю України, на ясні зорі, на тихі поля, на вільну УКРАЇНУ.

Дмитро Захарчук Автор.

ДО СВІТЛА, ЗНАННЯ І ДІЛ!

Ні Війною, мечем,
Проханням, плачем,
Лінивством, рабством,
Ні бабським язиком —
Що політику тре,
Свобода прийде!
Хоч поллється ще кров —
Неволя буде знов.

Темна маса — лоза,
Куда вітер пігне,
Гуди клониться вона,
І клонитись буде.

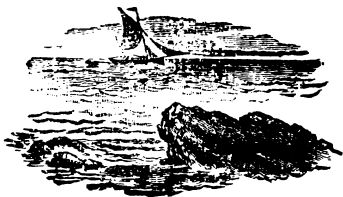
Лиш не клониться дуб
Що на горах росте,
Бурі, громи пройшов
І століття пройде.

Сонце, волю, любив,
За це-ж доля йому.
Дала: силу і зріст,
І славу голосну
    Нехай-же на землі
    Лише Дуби ростуть,
    Місто лозів — рабів,
    Що у багнах гниють.
Світ належить до тих,
Що до сонця ідуть
І у світлі науки
Як ці дуби ростуть.
    Цим і Слава і Честь,
І Воля — Свобода,
    Ні гармата, ні меч,
    Лиш НАУКА одна;
Принесе Волю цим,
Що в тяжкій боротьбі
Здобувають знанням,
Кращу долю собі.

Темна маса — лоза,
Куда вітер пігне,
Туди клониться вона
І клонитись буде.

МИ ЙДЕМО!

Ми йдемо, як вода,
Буримось, як море,
Гасло наше: “Свобода!
Всім ворогам — горе!”
Не спинити нам води,
Не втишити море,
Не скувати свободи -
Не нам, а вам горе!
Ми йдемо ген до гір,
До волі, до слави,
Міліони нас, як зір,
Свіжих борців лави.
Кайдани, тюрми і смерть
Не страшні — тож знайте:
Це олива до вогню,
Мордуйте, карайте!

ПІД ТЕПЕРІШНЮ ХВИЛЮ

Чим більше крові і могил,
Тим більше в серцю віри;
Борня — зародок свіжих сил
І перемога зневіри.

Не бійтесь! Ворог не страшний.
Яка скала твердая,
Її розірве дощ дрібний,
Капля води мала.

Так і боротьба стало все
Знищить сили ворожі;
Могила травою поросте
Зацвітуть цвіти, рожі.

Одно лише бережим:
В перемогу віру сильну!
Сміло до цілі враз ідім,
Лишим дорогу мильну.

Наша доріженька одна
І широко національна,
Голуба, як блакит небес,
Жовта, як цвіт реальна.

Чужії слова і шляхи,
Кроваві прапори
Зичливі, як Москалі й Ляхи,
Що горнуть все з комори:

Все наше добро, нашу кров.
Не вірте більш нікому!
Бо Лях, Москаль, що зрабував,
Несе до свого дому.

Московські зайди і ляцькі
Знов спілку підписали,
Щоб лекше українські землі,
Як тіло, розривали.

Не даймо Ляхам, Москалям
України роздерти,
Хоч би прийшлось усім нам
За Україну вмерти!

ЗА ЩО?

За що ми в неволі, за що?
За що ці кайдани тяжкі?
За що ми в світі ніщо?
За що ці могили сумні?
За те ми в неволі, за те,
Що світла науки так мало;
Зі те ці кайдани тяжкі,
Що ми за себе не дбали.
Як будем до світла науки
Всі разом до одного йти,
О, вірте! Заковані руки
Розкують самі вороги.

В ЄДНОСТІ СИЛА

Чого стоїте як раби,
Наставляєте спини?
І йдете в ярмо, як воли,
Під нагайки і кпини?

Таж у вас сила, як у левів,
Вас сорок мільйонів!
І годі збудити у вас гнів,
Лиш чути рабські стони.

А вже би час, щоб встали ви,
Ви, Українці сходу,
Одним ударом, в однім дні
Були вільним народом.

Лиш єдності бракує вам,
Без неї ви пропали!
Будете двигати ярмо,
Вічно рабом стогнали.

Бо Воля сама не прийде,
Волю треба здобути.
В єдності сила! — Перемога!
Час вам це давно знати!

ВПЕРЕД!

Вперед, всі враз, вперед,
Як бистрая вода!
В нас славний край і рід,
Лиш волі в нас нема.

Вперед, всі враз, вперед!
Настрій чоло і грудь.
Лінивим на печі
Мій братчику не будь!

Вперед, всі враз, вперед!
Бо ворог наш не спить.
Гармати і мечі
На нас щодня гострять.

Вперед, всі враз, вперед!
Борімся до загину,
За рідний нарід, край,
Кохану Україну!

Вперед, всі враз, вперед!
Прийшов вже слухний час,
Бо рідна справа вже
Готових всіх жде нас!

Вперед, всі враз, вперед!
Широкі облоги,
Орімо і полім

Шкідливі хабази!

Вперед, всі враз, вперед!
Велика сила в нас,
Ще тільки спить вона,
Збудити її час!

Вперед, всі враз, вперед!
Ніщо не спинить вже
Стихійної води,
Що з гір в доли жене!

Вперед, всі враз, вперед!
Як бистрая вода,
Лиш працею й трудом
Кується — Свобода!

ЗА ТЕБЕ, УКРАЇНО

Україно — Ти лиш одна мені
Світиш, як сонце ясне,
На шляху життя
Світиж мені що дня,
Нехай світло не гасне.
І душу освіти, і серце запали
До нових діл пожертви,
І щоб, як рідний син,
Лиш за тебе я,
Україно,— міг вмерти.

БОРИТЕСЯ, ПОБОРИТЕ!

Нас мільйони, і ми в ярмі,
Спокійно спину гнемо.
Бють і кують нас у тюрмі,
А ми ще ласки ждемо!

А ласка чомусь не іде,
З Варшави в Бельведеру,
Польща свободу нам несе,
На шаблі і на гверу!

Одна є рада для всіх нас:
Боротись до загину!
І, вірте, прийде нам цей час,
Визволим Україну!

НЕ ЗАБУДЬ!

Не забудь цих днів, слави і побід,
Як в полю маяли прапори,
Як з шумом лісів в бій йшов славний
(рід
З широкого Поділля, з вижин Чор-
(ногори.
Памятай, за що і з ким билась ми,

Не забудь **осінніх днів волі**
І повір: вийдемо з тюрми
До сонця з ворожої неволі.

НЕ ВПАДАЙ НА ДУСІ!

Не впадай на дусі, не впадай,
Як в неволі Рідний Край;
Лиш як можеш, помагай,
Як в біді, в потребі наш край.

Не вір ворогам, не вір,
Бо ворог, як скритий звір,
В овечій шкірі вовки
Всі наші вороги.

Одно лиш твердо памятай:
Хто ти і де твій рідний край.
В ворожих лабах, памятай,
Наш Рідний Край.

Тож що лиш рідне, покохай,
А ворогам ще прийде край:
Гіркую чашу заплати
Випють ще кати!
Не впадайте на дусі, сестри і брати!

НА ДУСІ НЕ ВПАДАЙТЕ!

На дусі не впадайте!
Лиш гордо все вперед!
І всі це добре знайте,
Що ми козацький рід!
Що ми колись боролись,
Боявсь нас Татарин,
Бісурмени корились,
Дріжав Стамбул і Крим.
І знов день такий прийде,
І славні ще будем,
І сонце волі зійде,
Всіх ворогів зітрем!

ІДИМО ВПЕРЕД!

Ідімо вперед всі сміло
Крізь колюче терня й скали;
Хоч паде слабее тіло,
Знов вставаймо, бо у дали
Воля нас всіх жде віками.
Ідім же до ціли сміло,
Хоч трудний шлях йти горами,
Хоч вже сонце загоріло
І темна ніч нас покриє
Серед шляху, крізь безодні,
Завтра вовком завие,
Тож гартуймось всі сьогодні,

Щоб цю нічку пережити
І перейти всі недолі,
Завтра сонце ме сходити,
Сонце щастя, свобод, волі!

ЯНИЧАРАМ

Яничари, ви сміття Москви!
Під плащиком червоної комуни
Невинних жертв жерете, як вовки;
Голод, холод, тюрми і вінтовки,
Под стенку і славнії Соловки —
Ось ваші діла, як хмара суне.

Яничари, гиени московські,
Запроданці рідного народу!
Ви Рідний Край і рідного брата
Розпинаєте гірше ката.
Прийде і вам, яничарам заплата,
І всім, що ділають на шкоду.

Яничари! собаки! що за лайно
Служите Москві так вірненько.
Служіть, прокляті! Ми самі
Здобудемо волю в боротьбі,
А вам — кінець на гилі
Прийде, ох прийде скоренько!

ГЕРОЇ

Ви, що в тюрмах вяните як цвіти,
Щоб лиш Волю добути всім нам,
Страждальці,— за народ терпіти
Вам краще, ніж служити катам!

Герої! — Бо життя, хоч миле,
Ви в жертву Україні дали,
Тим всім додаєте сили,
Що на дусі так низько упали.

ОСІННІ СПОМИНИ

Осінні темні дні
Нагадують мені
Минулі подвиги:
Як від громів - гармат
Тряслись криші хат,
Тріщали в ріках крихи.

І тряслась земля,
В небо ішла луна,
Гуділа піснь побідна;
Від Сяну до Карпат
Глянула Воля до хат,
Раділа земля рідна.

Це Армія ішла,
Галицька побідна.
Як розбурхане море;
Львів, Перемишль, Галич
Піднесли волі клич
І ріднії прапори.

І Київ і Харків
Волею заяснів
І щезли в нас кордони;
Луною Схід горів,
Гнів в народі кипів,
Валились царські трони.

Могутня хвиля йшла
Від Дністра до Дніпра,
З радости сльози полились,
Бо по довгих віках,
Дві рідні землі
В одну цілість лучились.

ГЕЙ, ХЛОПЦІ, ВРАЗ!

Гей, хлопці, враз!
В бій завзятий,
Ворог клятий
Хмаров йде на нас.

Гей, хлопці, позір!
Враз всі сили ми доложим,
Душу, тіло ми положим,
А в побіду вір!

Гей, хлопці, вперед!
Сміло, гордо і рядами
В бій рішучий з ворогами,
Ми козацький рід!
—<-‡->—

Я ХОЧУ ТЕРПІТИ.

Я хочу терпіти враз з ними
За Тебе, Україно бідна,
Ніж в чужині у щастю жити,
Аж доки не будеш свободна.

Я хочу терпіти всі муки
І смерти не боюсь ніколи,
Щоб наші внуки і правнуки,
Як ми,— не були в неволи.

Я хочу боротись з катями!
Вони мого брата убили;
Он, гляньте, далеко полями
Лиш видно — могили й могили....

НЕ БУДУ

Не буду, не буду
Ворогам служити,
За Україну піду
Вороженьків бити

Ой прийде, ой прийде
День і ця година,
Кождий вільний з нас буде,
І наша Україна.

Не буду, не буду
З ворогом миритись,
Лиш буду, ой буду
З ворогами битись.

Ой прийде, ой прийде
День і ця година.....

І ПРИЙДЕ ДЕНЬ ТАКИЙ

І прийде день такий, година,
В несподіваний час,
І Воля до серденька пригорне
Всіх нас, всіх нас.

Як мати своїх діток дрібних,
Так і нас, розбитих долею,
І будем всі, о, всі разом
З нашою волею.

ВСТАВАЙ, УКРАЇНО!

Вставай, Україно, з пільми й неволі,
Високо до неба прапори взнеси!
Вставай, Україно, до щастя й волі,
А ти, буйний вітре, славу понеси.

Вставай, Україно! Всіх нас кличе час
Єднаймося, бо злука єдина
Сильніша гармат всіх визволить нас.
З неволі вставай, Україно!

Вставай, Україно, щоб слава і воля,
Рознеслась далеко світами,
Вставай, Україно, хай згине неволя,
Ворожі кордони з катами.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Христос воскрес із мертвих!
Воскресло все в природі:

    Степи, луги,
    Ліси, лужки,
    Потічки, річки,
І дух ожив в народі!

Христос воскрес із мертвих!
Україна воскресне:

    З неволі, пільми,
    Впадуть тюрми,
    На волю вийдуть
    Сини, доньки,
І Воля сонцем блисне!

Христос воскрес із мертвих!
З терпіння, муки й болю:

    І ми, з ярем,
    З кайдан, тюрем,
    З терпіння, мук,
В борбі здобудем Волю!

Христос воскрес із мертвих!
Виборемо світлу Днину!

    Ще день, ще два,
    Згине пільма,
    Засвітить сонце,
    Гляне весна
І Воля на Україну!

НОВА ЗОРЯ СТАЛА

Нова зоря стала,
Світом засіяла,
Всю Вкраїну, рідну неньку,
Мов кровю обляла.

Сумнії могили
Вкраїну покрили,
Голод, нужду пережити
Нема більше сили.

З Москви яничари,
Як вороння, хмари,
Нищать все, що українське,
Гірше, як Татари.

Церкви замикають,
Хрести забирають,
Де Шевченкові кости
Тихо спочивають.

Іроди прокляті,
Московські кати,
Ще будете з козацької
Хати утікати.

Червоні прапори
Попливуть у море,
Як у пімсті увесь нарід
Громом заговорить.

Як нарід повстане
І пірве кайдани,
Ні одного вороженька
Між нами не стане.

І ми тут в чужині
Заспіваймо нині;
На знак чести носім ленти,
Ленти жовто - сині.

Здорові бувайте,
Нас не забувайте,
І на ціли всенародні
Щедру жертву дайте.

Бог Вам нагородить,
Стократно зародить,
Любов щиру до України
У серцю заплодить.

Нова зоря стала,
Україна встала,
І до бою з ворогами
Відважно повстала.

БОГ ПРЕДВІЧНИЙ НАРОДИВСЯ

Бог Предвічний народився:

Румун, Чех, Лях, Москаль,

Немов сильний коваль

На нас завзялись.

Спільно радять, що робити:

Треба той чужий край,

Як смачний з медом пай,

Між нас ділити.

Поділились, руки подали.

А ми тихо спимо,

Як вони пють вино,

Що зрабували.

Гей, вставаймо зі сну важкого

І гуртуймось всі враз,

Поки ще слухний час

Діла важного.

Слава Богу заспіваймо

І прапори взнесім;

Ворогам не служім,

Лиш в бій ставаймо!

БІДНІ ВИ!

Ти, брате, спиш. Тобі справа рідна
Чужа, як джунглі. "Що там Україна"
З губ полетить. Головонько бідна,
Що за народ! Це голови з сіна.

Куди піду, лиш церковні ‘файти’:
Піп і церква, єпископ на умі,
Адвокати, корт, кошти, “олрайти”;
Політика звичайно в пулрумі

А ці діти, невинні, звичайно,
Бачать батьків сварливих, незгідних,
Стають чужі, пропадуть негайно.
Ох, які ми на просвіту бідні!

У ЛИСТОПАД.

**(В десятилітню річницю незалежності
Західної України, присвячую по-
ляглим Укр. Січовим Стрільцям)**

В листопаді ліси червоніли,
В городі Льва загреміли стріли,
По селах збирались до зброї,
Ніби хмари до грізної бурі,
Рабством скуті, з неволі понурі,
Хлопи, герої, герої.

В листопаді золото і сині
Прапори шуміли в долині,
Де військо збиралось до бою,
З синіх гір, лісів, широкого Поділля
Йшли війська добувати волю.

В листопаді зійшло волі сонце,
Снопичі лучів кидало в віконце,
Попід стріхи, в убогії села,
Хоч не було ні мужа ні сина,
Всіх забрала до бою Україна,
Але мати все була весела.

В листопаді всі дзвони дзвонили,
В мільйонів серденька забились,
Бо цеж радість, радість небувала,
Ми пірвали пута віковії,
Страшна тюрма, кайдани тяжкії,
І неволя на віки упала!

В листопаді всі згадаймо нині
За цих, що рідній Україні
Душу й тіло в боротьбі віддали;
На могилах вже й хрести погнили,
Та забути за них нема сили,
І їх святі ідеали.

НА РУНАХ

Я бачу тюрми, чую катівський сміх,
Як ведуть синів на муки,—
З під низьких хлопських стріх.
Лине голос роспуки.

Я бачу бліді лица страждальців,
Що за тебе краю рідний —
Дають життя, — а тисячі скитальців
На чужині негідній —

Тратять літа і гинуть в тузі
За тобою, рідний краю;
А кати напившись крови
На руїнах гвляють.

ДОЛЯ СТРІЛЬЦЯ

Соловейку, чого плачеш
У весняні дні?
Чи не чуєш, чи не бачиш
Довкола краси?
Там садочок, там хатина,
Вербви і річка,
А там козак і дівчина
Гожа, молода.
А там за селом могила
Травою поросла,—
І береза і калина
Гнесь коло хреста.
На могилі рожі, цвіти,
Терновий вінець,
І табличка з написею:
‘Січовий Стрілець.’”

СОН

Мені снилось: рідний край,
Погорище, темний гай,
І широкії лани...
І сумні лиця людей,
Збудований двір новий,—
А у дворі лихий пан,
Знов гонить людей на лан....
З землячки у землі,
Діточок личка худі,
І могили за селом —
Мріють десятки рядом...
А у людей на лицах,
Малюється гнів і жах.
Махінально дишуть груди.—
Щось то буде! Щось то буде!

✓ ВЖЕ БЛИЗЬКО

Всі
Страждання твої,
І муки в тюрмі,

В шляхетській неволі
Не довго будуть.
Загорять огнями
Рабській серця,
І силою підуть
І впаде тюрма,
Ворожа пільма.
Вийдеш на волю,
Західня сестрице,
Зірнице...
Широкою славу
Вітри понесуть
Світами,
Про кінець з катами.
З над Прута і Сяну,
З під лютого пана,
До рідної неньки
Всі діти
Зйдуться разом.
Зіллються з Дніпром
Широкі простори
З степами,
І щезнуть кордони,
Шляхецькі корони
З орлами.
І червона Москва задріжить,
Як гнів народний загорить,
Як буря зірвесь,
Як Прометей зірвесь
І світ огнями запалить.

МАЙБУТНЄ

І праця - труд,
І піт, і кров — на марне не піде,
Усім нам сонечко зійде;
Пітьма і бруд
Згине, як дим,
І болі з ран —
Від нагаїв і від кайдан.
І заростуть,
Більш не будуть
Неволею печи...
Забудеться це слово:
“Раб....”
Буде:
Щирока синя даль,
У тінях згине десь печаль
І горе, біль...
А серед нив, широких піль,
Веселий, вільний люд...
У нього сміх, і вільний труд
На вільній ниві...

Будемо всі щасливі!

ПЕРЕСТОРОГА

Лиш кілька літ,
Як ранний цвіт
Загинув марно в полію —
Батьків, синів,
Від куль, ножів...
Ах, за чию це долю?

Ах, кілька вдів
І кілька дів -
На марно вижидає...
Та мужа й сина,
А там дівчина...
А їх земля вкриває...

Ах, кілька сліз
В тінях беріз
Пролило на могилі,
Так, що й перо
Моє всього
Списати тут не силі.

А тут ізнов
Опир на кров
Неситу пащу зводить...
Кривавий шлях,
Кривавий жах
Згадати не зашкодить.

Цих кілька слів —
Щоб розум вів
Нас на діло завзяте —
На цих катів,
Богів, царів,
На марево прокляте.

Щоби в той час
У них — не в нас
Ножі і кулі вбити...
Доволі псам,
Панам - катам
Вже кров із нас точити!

✓ В І Й Н А

Бах! Бах! Гррр!
Та-та-та! Рррр!
Боввв!
І чорний дим,
Язик вогню...
Це смєть бере
Жертву свою
Знов.

Копають рів,
Скриплять вози,

Гарматне мясо
В рів везуть...
Собаки щось гризуть...

Лютує буря,
Пливе кров
Із тисячів голов.
Чорніють гори...
Червоніє
Від крові море...

По селах, по містах,
По руїнах
Ходить смуток і жах,
Немов числять хрести
Й пролиті сльози
Вдів, сиріт, мамів...
Махають руками,
Пішли.—
Не счисливши
Ні сліз, ні людської крові...

— Гов!

— А це що?

— Кров

І трупи чиїсь
На роздорожі;
На чолах в них
Червоні рожі,
А на грудях

Жах...
Жінки і діти
Клячуть, ридають.
Голодні й нагі
Вижидають
Своїх мужів,
Татів,
Як цвіти зівялі
Коло них...
Не встануть більш
Вони....
Малі сини
Маленькі ручки
Затискають
І пімсту обіцяють
За батьків,
До грудей матерніх
Схиляючись
Питають:
— Мамо,
За що нам батька вбили,
Ось тут ножем зарили
В саме серце?
— Ой, сину, сину,
За правду, за єдину...
За це, що вам
Хотів він волю дати:
Більший кусок
Теж хліба вам придбати...
Ось, поглянь —

Він поорав лани широкі,
Він збудував палати ці високі,
Заводи і міста,
Собі-ж бажав
Лише хатини
І кращий кусень хліба...
За це його і вбили...
— О, мамо, мамо,
Це-ж кати — не люди!
І їм таке ще буде —
Прийде на них кінець:
Оця моячука
Пімститься за батьків,
За кривду їх у щертъ...
Катам
Завдам я
Смерть!

“НА ВГУЛ.”

Я любив дивитись як в жнива
На полі люди жито жали,
На “вгул” (пятнадцята копа)
Ніби для себе це складали;
Котра припаде їм —
Вони не знали
І рівно всі складали.

Одного дня зірвалась буря,
Полився дощ із хмар рікою.
Розвіяло снопи, як сміття,
Змішало з болотом, з водою...

По бурі, по дощі,
Приїхали пани
Щоб визначить снопи.

Котрі снопи понищені були —
Робітникам пан відзначив,
Собі-ж все краще призначив...
Робітники аж охнули:

— “Це кривда, пане! Відзначіть
Собі, — хоч трішечки візьміть
Понищене...” — ‘Мовчіть!’”

Сумні, безрадні розійшлись
Збирати знищені снопи...

І знов рядами стали копи ціло,
А сонце тут немов сказать хотіло:

“Гей, і раби-ж ви ще, раби!
Та це-ж все ваше:

І лани, і копи ці — снопи!”

За гори сонечко зайшло...

Із поля все пішло.

Пан їсть, і п'є, і в карти грає,
А “вгульник” жорна обертає —

На кашу жито дре
І світ клене й панів —
Одвічних дерунів.

КИРИЛО КАЛАДУБ - "ШАХТІН"

На Україні за Збручем сталась така страшна подія: Кирило Каладуб Українець, що — щоби приподобатись московським комуністам — змінив своє назвико на "Шахтін" — зрадив свого батька, Українця, Андрія Каладуба і видав його на засуд смерти московсько-большевицькому судови в Москві.

Така зрада свого батька, підлий донос на него, зворушила і московського большевицького прокуратора, також відступника від українського народу, Кириленка. Він з жалю заплакав.

Про цю подію розписались і американські часописи, що виходять англійською мовою. Виродка сина назвали Каїном.

Ця подія змальована у вірші.— Читайте її батьки і мами, читайте її своїм дітям і наказуйте їх, щоби любили Вас і шанували, та не зражували, Вас, та судови Вас не віддавали, ні свого народу на смерть!

Читайте її і Ви українські діти, молоде українська! І у своїх серцях, до свого ріднього, до батька і мами,

до України почування виплекуйте!
Аби Ви були щастям і благословен-
ням, родичів своїх, України, свого
народу, а не були у віки проклятими
Каїнами!

Старенький Андрій, у тихому хуторі,
Весело жив і Господа молив:

О щастю - долі, рідній Україні

І синови — якого на руках носив.

І ріс Кирило, на радість і на втіху,

Старому Андрієви і рідньому краю,

Учився пильно, не улягав лиху,

І мрів, як батько, за волю-свободу.

В осени, коли вже ліси жовтіють,

А в полію місто цвітів сивіють полини,

В таку пору з хуторів виїзджають

На дальшу науку хурянські сини.

Пращає Андрій, любимого сина:

“Ідь, сину, учись, родичів не забувай”

І по лиці Андрія покотилась слезина.

Поїхав син Кирило, Україно прашай!

В Москві учиться Кирило пильно

Займає бистрим розумом всіх.

Він бачить це, гордіє, хоч це мильно,

І в душу вкрадаєсь перший гріх!

Кирило, любимець всіх, повагу здо-

(буває,

Став борцем у ворожих йому колись

(рядях,

І що рідне було, в гордості забуває:

О любій Україні, о широких степах!
В його молодечій уяві, теорія нова,
Червона революція, долів перестарі-
лий світ,

І що творив геній, в тисячах літ —
(віками,
Все має змести революція в протягу
(кількох літ!

“Долів історію-традицію народів!
Релігію, мораль, родинне життя!
Любов, вірність, совість, на що її?
Хай живе комуністичная, червона
(доба!”

Узброївсь Кирило в червоні ідеали,
Вертає на хутір; радість! От що несе.
Годі діждатись, і як би погостити,
Старенький Андрій у брамі сина жде.
А що діялось в душі-серцю Андрія,
То лише ці знають, старенькі батьки,
В котрих немов сонце-єдина надія,
На старість їх дорогі коханії сини.
Кирило! і заворушилось в хуторі,
Мов в улию; радіє старий Андрій;
Він сина “ученого” має, це гості!
Це слава, це щастя; Андрію радій!
Ох мрії, мрії-надії пустії
Не одного ви звели, в манітнім шля-
(ху життя

Не так це склалось, як думалось
І місто щастя, грім вдарив в Андрія.

Страшний це удар, в старече сер-
(денько,
Що так любило Кирила, він пропав,
Він рідний край і ріднього отця
На смерть черезчайці продав.
“О сину, сину, літами ждав на тебе,
Ціле життя для тебе працював,
Носив я в серцю: надію, радість, не-
(бо,—
Ти рідний край і мене продав!”
Привели Андрія, закутого в кайдани,
Побитого до крови, під сірую стіну,
Ладують вінтовки, регочуться тира-
(ни:

“ДАЙТЕ ВІЛЬНУ УКРАЇНУ, СТАРО-
(МУ ХАХЛУ!”

Кирило гримнув: “Застрільте його!
Це отець мій, ворог наших рядів!”
Вчувши це прокуратор Кириленко
Кат, однак і він почувши, затремтів.
Похиливсь Андрій, почувши слова
(сина,

Міруть вінтовки салдати,
“Сину, прощаю тобі і рідна Україна.
Не винен ти, лиш наші вороги!”

Іде зима, снігами віє
І голод в хату зазирає;
Москва байки по світі сіє,
Про “рай в комуні” блоф пускає.

І ви хвальки, в “Щоденні Вісти”
Вливаєте брехні що днини,
Та світ не спить і знає все
Про вартість комунської родини.

ГАЛИЦЬКІ ЖНИВА

Гей, вийду я в поле широке,
Доспіле жито жати.
Вузька нивка, два кроки,
Ця нивка це моя мати.
Гей, став я над нею, думаю:
Чи виживиш, нивко, родину?
Копу за копою складаю,
Збираю всю колосину.
Гей, жито моє, золотєє,
Щоб скорше до дому з тобою,

Бо літо, хоч гарне, — пустее,
А з тебе я хліба укрою.
Гей, хліба, видатки, податки,
І інші драчі “паньство́ві,”
Щоб хоч ще інші “додатки”
Не вийшли з Варшави готові.
Гей, доле-ж ти, хлопська доле,
Вся твоя надія, у ниві,
Як гарно зародить все поле,
Тоді ми хоч трошки щасливі.

ВІРШОПИСАМ

Віршописи мої дорогії.
Читаю ваші “рими і мрії”
За “шевця”, “кравця,” “солонину,”
Нераз аж ликаю слину.

Такі то ваші вірші смачнії,
Ах, віршописи добрії...
Не штука лиш “рими дібрати”
І славним “поетом” вже стати.

А штука слова сотворити,
Щоб могли людей захопити,

Щоб серця вогнем запалились,
А душі до ідей збудились.

Щоб маси на віршове слово
До діл всі були готові,
Бо слово огнистої ідеї всюди
Всі серця собі в людей здобуває.

Поет, це мрійник, про майно він не
(мріє,
А слова про щастя і рай вершом сіє.
Бажає світ раєм для всіх створити,
Щоб кожному тут солодко було жи-
(ги.

Поет не любить війни, різні і крови,
Брутальних сил до нищення готових,
Лише Спокій, Любов і Правду всюди,
Щоби любились усі, всі люди.

Поет — це голос таємної природи,
Яка людиню говорить до народу.
Поет — любитель добра, гонитель
(злого;
От такого світ любить, такого.

Мало поетів, дуже мало...
А віршописів як з дощем впало,
І пишуть "рими," а редактори,
Перечитавши, аж стають хорі.

НАС СОРОК МІЛІОНІВ

Нас сорок мільйонів як втяв!
Це є сила силенна,—
Лиш хтось нам силу забрав,
І в нас неволя страшенна.

Нас сорок мільйонів живих!
Як би так всі ми знали,
Яка то сила,— то з них
Зі всіх сліду не стало-б.

Нас сорок мільйонів рабів!
Покірно гнемо спину;
І ждемо ласки в катів,
Щоб дали нам Україну.

Нас сорок мільйонів як втяв...
Гей, вставай-же, Титоне!
Гей, Прометею пали огні,
Хай Воля сонцем гляне!
—<-†->—

ПІМСТА ЖИДІВ

Ай, вай мір! Война буде,
Рабіне казало;
І в суботе наше віре
Таку раду дало:

— Ми, сини Ізраїля,
Єгова одного,
Як ся дурні хама бють,
Ну, то що нам до того?

Наш інтерес най буде —
Рабіне казало,
Щоби наше швате віре
Ні одно не впало.

Як до войська воно йде,
Буде шанітети.
Хрест не шкодить на рука:
Шпиталь - лазареги.

А як йому таки мус
Йти в поле штріляти,
Або до штурм з дурни гой,
Я буду казати:

Одно шикрет — най воно
Йому добре знає:
Шльомке, Мойше, Гешрке, Сруль,
Нехай памятає!

Як зробити йому швах,
В одну хвилину,
Трошка оцет і вално
Таку мішанину.

Як воно випле йому,
Язик побіліє,
І воно зараз собі
Нівроку зімліє.

Наши віри шанітет,
Воно добре знає,
Воно його на цвай юр
В шпиталю сховає.

Ну, а потому война
За той час минеся,
Ми не дамо більше гольд,
І гой розійдеся.

А старі жінки і кіндир
Ми будемо в дома,
І як прийде йому война.
Шварце юр Содома.

Ну, ми будемо собі,
Нівроки сиділи,
І дивитись, котрі будуть
Наперед летіли.

А котрі за ними,
На вздогін штріляти,
Тим ми будем хлібу - сіль
І бромфе давати.

І скажемо: “Ви наші,
Ми ваші!” Будемо,
І до дому на шабас
Спокійно підемо.

Гурре! Гурре! Наш рабін
Солодкеє тате!
Ми вже знаєм, що робити,
Що голям казати.

Розійшлася жидівня
Весело до дому,
А тим часом підходить
З півночі Содома.

Йшли Москалі із півночи
А Німці з заходу,
Не одному смоли вляли,
Замість зимну воду.

Та найгірше памятає
Наша Жидовина,
Не одному не згоїлась
І до нині спина.

Прийшли Німці бити Русса,
А Жиди кричали:
“Гурре наші! Бийте Прусса,
Будем помагали!”

І давали: хліб і сіль,
Мід, вино, гуд бромф,
Щоби Німці добре било
Ферфлюхте Руссе ломфр.

Пішли Німці до Збруча,
Дістали від Русса,
Погубили торністри.
Поспускали вуса.

Погубили армати,
Карабіни, кулі,
Як тікали вже Жиди
Не дали їй цебулі.

Лиш кричали: “наші йдуть,
Наші Русскі люде!
“Малчі, сукін син Єврей,
Сей час тобі буде!”

Не здуриш ти салдата,
Козака з над Дону!
І всипали нагайок
Жидам без пардону.

І забрали: мід, вино,
Не помогли лайки;
Здрастуйте, Жидівочки —
Сури, Рухлі, Хайки!

Не допомогло: “Наші - ваші,”
Ні Єгове, Мойше!
Породились до року
Москалики гойше.

Ай вай мір! Що то буде,
Як поверне Шльомке,
І застане цвай кіндир
Москалі казьонке...

Ну, що буде, то буде,
Щось знову чувати:
Що Москалі тікають,
На схід від Карпати!

Повтікали Москалі,
Приїхали Німці,
Прийшло Шльомке, шлягзен
тре фен!
Як застав в Хаїнці:

— Цвай кіндер, ой вай мір!
Ну, що ти зробило?
— Ах гіте шайн, лібер Шльом,
Не я согрішило!

— Чому ти йшло на війну,
А ни було в дома?
Зібин юр! Я думала:
... Ти в пеклі, в Содома.

Ну, як прийшли той козак,
Воно говорило,
Що вже Шльомке в світі нема,
Бо воно забило

—Я думала, як вже нема
Мій лібер Шльоме.
Не завадить цвай кіндер
В таке фayne дома!

—Шлягзен трефен, Москалі!
Шльоме закричало,
Зроблю-ж я і їм гешефт,
Буде воно знало!

Як робити з наше віри
Трефни жінку й діти,
І погроми і нагайки
По цілому швіту.

Ну, і поїхало в Москву
Леніне і Троцьки,
І зробило дурним голям
Гіти гешефт гоцки.

Заштрілило русські цар
Діти і царицю,
І комуну завело
В Московську столицю.

Гоєм дали: гуте бромф,
Щоби дурне було,
Щоби воно русскі цар
І віру забуло!

Дало червону звізду
Третий націоналки,
Маркса, Дарвін і ще якісь
Від малпу кавалки.

Щоби воно так собі
Голову ломило,
А ми будем собі з ними
Як у раю жило!

Ми будемо голова,
Комісар, чекісти,
Щоби наше швате віри
Мало досить їсти.

Ну, і гешефт, гольде гут!
Шваті Палестина,
Ваш політик, комуна,
Наша Україна.

Ви собі любіт звізда,
Інтернаціонали,
А ми будемо над вами,
Гої панували.

Ви любіть від політик,
А ми свої діти,
Научимо як забрати
В ярмурку вшо світи!

ГОДІ ВСІМ ДОГОДИТИ

Один маляр в одній церкві
Зачав малювати
Ріжних святих, однак люди
Почали кричати:

Ісус Христос має вуса
Занадто в долину,
А Пречиста Діва Мати
Довгу спідничину.

Святий Іван має свиту
З овечої шкіри,
А в святого Николая
Борода без міри.

А Варвара дуже груба,
Ще й короткі ноги...
І вчипилася громада
Маляра небоги.

Отже мусів маляр бідний
Все переробляти,
Щоб діждався нарешті
За свій труд заплати.

Ісусови він підкрутив
Вуса здоровенні,
Спідничину укоротив
Марії блаженній.

А Івана то він убрав
В шаравари сині,
В Николая він підголив
Бороду в долині.

А Варварі він доробив
Вищі черевики.
Ну, аж тепер, — подумав він —
Затихнуть язики.

Прийшли люди у неділю,
Стали обзирати...
Як побачили святих тих —
Почали кричати:

“Та хто видав, щоби Христос
Мов шандар мав вуса,
А Пречиста по коліна
Спідницю і боса!

‘ А Івана в шараварах,
Як козака в Січи,
А Николай без бороди,
І ще інші річи.

“А Варвара в черевиках,
Ще й на корках? — Люди!
І якже то наша церква
Виглядати буде?”

Маляр слухав, похилився,
Нема що робити...
”Люди,— каже,— адже всім вам
Годі догодити!

Беріть щітки і малюйте”...
Посумніли люди;
‘ Нехай,— кажуть,— лишім його ’ —
Як зробив, так буде.”

ПОЕЗІЯ І ПРОЗА

Біленької, невеличкої хотяй,
Ясної чистої кімнати.

ПРОЗА: Постав собі зі своїх мрій.

Довкола хати - цвіти,

Щоби сонце засвітить,
Дугою мінялись коліри,
ПРОЗА: Посади в городі бараболі.

Садок з яблунь, вишень,
І даль голуба, гень, гень,
На гори, на ліси,
Щоб думки як орли
Линули в даль, простір...
До срібних зір...

ПРОЗА: Дивись, щоб в коморі не
було пусто.

Довкола святий супокій,
Щоби нічого не колотило моїх мрій.

ПРОЗА: Злі сусіди, жиди. Віддай
податки і довги.

До мого щаст'я ще треба
Ніжності неба . . .

ПРОЗА: Починай від землі!
А ти який?

Вірної подруги,
Дружини...

ПРОЗА: Здаєсь, зі свічкою шукай!

Ангелської вдачі
Щоб солодила життя...

ПРОЗА: Дай гроші на цукор...

РАЙ НА ЗЕМЛИ

Як вийдеш рано в поле, глянеш на голубе небо, рожевий схід сходячого сонця, пурпурові хмари, як почуєш пісню жайворонка, а там в гаю зеленім тьохкає соловейко, кує сива зазуля, воркує сумно голубка,— тоді тобі якось так миленько на серцю і душі, що все горе забудеш.

Поглянеш на мережані ниви, які ріжними колірами мішаються в хаосі весняної чаруючої краси.

Довкола тебе з трави визирають ріжні цвіти, і немов дивляться на тебе цікавими головками.

Малесенькі мушки одно-днівки, як порошинки літають понад цвіти, а пестро-пері мотилі, немов огники мигають в лучах сонця.

Повіває пахучий вітер і доносить преріжні голоси і співи птичок з темного задуманого ліса....

Там на полю дівчатка як мак полять пшеницю, а перепилиця пить-подьомкає в житі.

Під горою немов овечками розсипалось село, а синявий дим ніжною серпантиною стелись в зеленому лузі. Ясний, білий гостинець бі-

лою стяжкою стелись круто далеко гень, гень — і зникає в сірій фіолетовій імлі. На синім небі білі хмарки в різних формах, пливуть на північ і зникають в синьому горизонті.

Сонце все вище підходить і ти ідеш в тіни зеленого гаю. Високі сосни шумлять, а широкі кремезні дуби грубими коріннями вперорились у береги річки. Береза похилилась і довгі дрібонькі гиля аж до землі, немов розчісані золоті коси звисають. Сіра осика лепетить листками, немов трясесь в лихорадці. Річка клекоче і гадиною веться в густих очеретах, а широколисті лопухи скривають місцями глибокі вирви таємних глибин річки. Там ясна поляна,— а сонця в ній, сонця...

В траві суниці немов кров, аж просяться їсти, а такі солоденькі бо сонце їх цілувало. Справді Рай є на землі, а ми тужимо за другим раєм а він між нами, тут на землі.

МАТИ

Все стоїш перед моїми очима, і в день і в ночі, і в смутку і радості і в сні, немов тїнь невідступна, мати моя.

Три тисячі миль, десять років, як я попрощав тебе і виїхав тут в чужу країну, щоби допомогти і собі і тобі, моя мамо. То само блїде лице, ті самі сиві очі і стиснені трошка від смутку уста твої, мамо, все незмінним образом стоїш в моїх очах і серцю. Що ночі снишся, мені, що десь я приїхав з тої Америки і вже близько рідної хати і бачу тебе, мамо, і витаюсь з тобою, радуюсь,— а ти однакова незмінна, яку я полишив. А однак десять літ змінили мене і тебе, мамо. Знаю; що у тебе більше пооране лице, а ще більше стиснені уста, глибше запались сиві задумані очі, більше смутку і болю визирає з твого лица, як тому десять літ.

Знаю, ти бажаєш мене як колись, пригорнути до твого серця, яке чим день все слабше і слабше бється,— однак любов твоя, мо'я мамо, однакова, сильна, незмінна, як Сонце на небі.

ТРИ БРАТИ

В однім краю жили три брати: один називався **Сила**, другий **Мудрість**, а третій **Досвід**. Вони мали стару неньку, яка називалась **Наука**. Вона сказала їм:

“Ідіть, сини, у світ, а котрий з вас найбільше доробиться того, що найбільше любить, найскорше повернеться до мене, тому дам ті великі скарби, які в мене заховані.”

І розійшлись брати в далеку дорогу, в широкий світ. Найстарший **Сила** звоював усі краї і зруйнував села та міста, загнав мільйони людей у страшних боях до гробу і нагарбавши золота, вертався домів.

Середущий, **Мудрість**, вийшов на високу гору, з якої бачив небо й усю землю. Довгими днями і ночами глядів на землю, а в ночі на зорі, і пізнав, що все, що людина може знати, то є “ніщо.” І з тим пішов домів.

Наймолодший, **Досвід**, хлопець уродливий, вандрував довго, поки під вечір ляг умучений коло жерела спочити. Та тут надійшла незвичайної краси дівчина по воду, побачила його, незнакомого й умученого, по-

дала йому води і запросила до хати.

Спалахнула любов в обох молодих серцях, покохались щиро, і **До́свід** забрав її з собою і повів до своєї матері.

Всі три брати прийшли нараз до рідної хати, а мати **Наука** повитала всіх, а наймолодшого і його жінку, яка звалась **Любов**, обняла і сказала:

“Сину, ти привів собі найбільше щастя, яке може мати людина на цій землі, то є **ЛЮБОВ**.” Ти будеш щасливий і тобі я дам скарби, бо ти їх потребуєш у життю.”

До середущого сказала:

‘ Жаль мені тебе, сину. На що тобі придадуться скарби, коли ти пізнав, що все, що є, і все, що ми знаємо, це велике “ніщо.”

До найстаршого сказала:

“Бачиш, сину, хоч здобув ти гроші, однак на них кров і сльози вдів і сиріт. Запах тої крові не дасть тобі спокою до смерті і ти не будеш ніколи щасливий у життю.”

А потім сказала до всіх трох:

“Сини мої! Найбільшим здобутком в життю людини є те, що задовольнить душу і тіло, а цим скарбом є

ЛЮБОВ, яку ось тут ваш брат Досвід привіз зі собою. І тому йому віддаю скарби, які він собі заслужив.”

ДВА СИНИ

— Їдемо, тату, за море; може там дещо скорше заробимо і вернемо до мів за рік - два. Купимо поля і буде якось лекше жити нам.

— Їдьте, діти, тільки не забувайте мене і вашої матері, що вас, як могла, так вигодувала; хоч в біді, але Бог вам дав і силу і здоровля, то можете собі в біді порадити, бо руки у вас сильні до праці.

Старий Стефан, сказавши се, обернуся боком і рукою потер очи, в яких заблисли сльози.

— Незабуйте, сини, бо чужина не одного звихнула. Я вас стеріг, як міг, щоби з вас були люде і такими хочу вас бачити, як вернете назад.

За тими словами Стефан не видержав і таки заплакав.

Стара Анна щось нишпорила коло мішків; то виймала, то вкладала хліб, немов нехотіла з ним розтатись. Та не думала вона про хліб, який пакувала сиnam на дорогу, але про синів, яких мала лише двох, як дві оці в голові. Стара вже нині не плакала, бо не було чим. Всі сльози виляла ще попередніми днями і ночами. А які ще зістались, то наче закам'яніли на дні маминого серця.

Сусіди мовчки заглядали з поза плотів. Ціле село говорило лише за Стефанових синів, що їдуть до Америки.

Нарешті відчинились ворота. Стефан взяв батіг в руки, сів на переді воза, а сини позаду на добре висадженому сідлі з соломи. Ще ніколи Стефан так не спорядив воза, як нині, немов яким князям.

Анна тримала хліб і сіль та свячену воду в одній руці, а другою потирала очі, та не від сліз, тільки від якоїсь дивної сухоти, що там запанувала.

— Ну, та благослови вже,— говорить Стефан, бо на стацію час. — І сам рукавом тре очі і сиnam якось зробилось жаль, але так з “гонору”

не давались, щоб люде бачили, які хлопці тверді, а не плаксії.

Поїхали і стара Анна зачинила ворота за синами. Хто знає, чи ще їм коли відчинить назад, чи може вже і не побачить їх. Світ широкий, буває різно, а нещастя не спить. От такі думки мотались в голові Анни.

Минали село, ниви, горби. Перед парубками стелилась далека дорога, за море, де люде добувають ліпшу долю.

Розмова не йшла ніяк. Кождий думав собі своє. Стефан раз-у-раз поцьвяхував батогом, бо конята чогось, як би знали, не хотіли добре іти до стації. Нарешті стація. Потяг вже стояв і важко сопів, як велитенська потвора. Люде пхались з клунками до потягу один наперед другого. І наші хлопці вхопили мішки, попрощались зі старим і миттю були в вагоні. Потяг загудів. Поїхали.

Поїхав і Стефан домів.

За місяць листонош приносить лист з Америки. Написав Петро, син старший. Старі урадувались. Закликали мерщій сусідку Ганусю, школярку, щоб перечитала листа. За се

Стефан вже наперед подумав, бо відразу приніс Гануси дарунок, червону хустину, бо знав, що буде все Ганусі потрібно.

В листі Петро писав, що має роботу. Молодший брат Павло також. Жиють разом в одній хаті і ведесь їм добре. “На другий місяць,— писав, пішлемо вам, Родичі, дарунок.” Старі знали, що за дарунок і дуже тим урадувались. І Гануси приобіцяв старий від себе дарунок.

Гануси було чотирнайцять літ, але виглядала на дорослу. Висока, струнка, рухливі очи приманчиво споглядали з під чорних брів, які як би хтось пензлем потягнув дугою по білому чолі над очима. Старі дуже її любили. Жартом не раз Стефан каже: ‘Ей, Ганусю, ти ще будеш моя невістка.’ Учувши се, Ганя скоро утікала, а старий за нею: “Чекай, чекай, ти ще будеш мої слова споминати.”

Минув рік. Сини писали. Посиляли раз-у-раз старим гроші. За рік Стефан купив пять моргів поля. Люде завидували і були злі, ні з сего, ні з того, на Стефана. Одна Гануся

не завидувала старим щастя, а тішилась разом з ними.

Минув і другий рік. Петро писав, що приїде в осени до дому бо має досить грошей. З рештою, вже затужив за старими родичами і за рідним селом, бо чужина як мачоха, а Вітчина, як рідна мати. Про Павла писав, що він залюбився в одній американській дівчині так горячо, що цілком забув, що десь є рідний край і свої українські дівчата і ніхто йому її не вибє з голови, не то зі серця. Гроші тратить з нею по "гудтаймах" і годі від него більше якусь поміч дістати.

Перечитавши се, старі посумніли.

— Та, добре, що хоч Петро приїде, сказав Стефан. — Павлови може Бог дасть пізніше инший розум і покається.

Стара Анна гірко заплакала а з нею і Гануся собі.

Прийшла осінь. Старі сподівались Петра кожного дня. А Гануся також що дня зазірала на подвіря, чи хто не приїхав. Аж одної ночі перед неділею загавкали собаки і на подвірю Стефана загуркотіли коле-

са. Приїхав Петро.

Рано по селі немов телеграма перейшла. Всі знали вже, що Петро приїхав. Люде приходили витати Петра не так зі серця, як з цікавості: чи багато грошей привіз, чи гарно убраний, чи змінився за три роки.

Пройшов день і мало що не всі Петра привитали, та одна Гануся не приходила. Стидалась, чи що. Її серце передчувало “щось.”

— Мамо,— каже Петро,— хто то все писав вам такі довгі і гарні листи до мене?

— Та то наша Гануська. Ти забув її, як нам нераз помагала в роботі?

— А чому-ж її нема? Я маю й для неї гарний дарунок, чей же варта вона за три роки писарки.

— Трудно, сину, щоб прийшла. Молоде, стидливе; а добра і робітна. А яка мила дівчина! Го, го, сину, трудно другої, як вона, пошукати в селі. Але піду і закличу, як кажеш.

— Ні, мамо, не випадає, щоб ви її просили. Як бачу, то мені краще буде самому піти до неї

— Таки так, Петре,— каже Анна, молоде дурне, а ти старший. Іди тай попроси її до нас. Петро вийшов з

хати і пійшов до воріт.

На дворі була ніч темна, хоч око вибери, та в сусіди ще світилось в хаті. Петро підійшов до вікна і поглянув з боку, щоб хто не підглянув з хати. В хаті було тихо. Ганусина мати вже пішла спати, лише Гануся сиділа при столі і читала книжку. Руки підложила під лице так, що Петро не міг добре приглянутись їй з надвору, однак ще більше цікавості набрав зробити їй несподіванку. Застукав до дверей.

— Хто там так пізно до нас?

— Я,— сказав Петро.

— Хто “я?”— тихим голосом, сказала Гануся.

— Відчиняй і не питай. Гості прийшли.

Відчинились двері і Гануся з острахом побігла назад до хати.

— Петро!

— Так, я, але ти, як бачу, налякалась мене, як би я з ліса вийшов.

— Та де-ж так пізно.

— Як ти така горда, що не хотіла прийти до нас, то я мусів в ту пору до вас прийти, віддячитись тобі.

— За що віддячитись?— спитала Гануся.

— За ті гарні листи, що ти писала до мене і за поміч моїм родичам в роботі.

— Е, то нічо. Нема за що так дуже дякувати.

Довго в ніч сидів Петро в Ганусі і Гануся вже стала більше смілою, бо питала Петра, як йому жилось там за морем.

— Дуже добре, але найлучше таки дома між своїми, тому я й приїхав, хоч міг бути там ще довше. Затужив за всім. При тих словах споглянув дивно на Ганусю, а Гануся допитливо глянула Петрови в очи.

— Вже час домів іти. Добраніч, Ганусю! Прийди до нас рано, щось мама тобі скажуть.

— Добре, прийду, Петре.

Петро пішов домів, а в його серцю яснів образ гарної Ганусі. Тай і не спалось йому тої ночі. Все вона була в него на думці.

— — — — —

В місяць пізнійше в старого Стефана заграли музики. В деревляній церковці Петро з Ганусею взяли присягу на щасливе і миле товариство до смерти.

Щасливо жили собі, а старий

Стефан, жартуючи, нераз пригадував Гануси:

— А що? Не казав я, невісточко, що так буде? Та де-ж я був би купив тобі червону хустину, як би я був не знав, що ти будеш нашою донею?

— Е, ви, тату, все таке,— сміючись, відповіла щасливо Гануся.

За рік старі мали нову радість. В родину прийшов новий гість, для старих внук, а для Петра і Ганусі син. Володимиром назвали.

— Ей, коби ще Ольга,— жартував старий Стефан.

Павло оженився в Америці. Взяв собі Айришку Мері. З початку було сяк-так. Опісля Мері показала свої ріжки, Павла називала ‘грінором,’ забирала його тяжко запрацьовані гроші і пудрувала що години носик, а Павло сам був і робітником і кухарем і ще мусів мовчати, бо жіночка пригадувала йому, що він її не рівня. Довго зносив Павло примхи жінки, аж нарешті нестерпів. Одної ночі забрав де що мав і виїхав нишком до иншого стейту.

Жінка довго шукала за ним. Не так їй треба було Павла, як його робочої сили. Мері мала своїх Джанів, які з нею мали "гудтайм" за Павлові тяжко запрацьовані гроші. Нарешті дала спокій і взяла розвід. А Павло з огірчення пив, що попало. Ніколи вже при собі не мав гроша. Як коли робив тиждень-два, то пропив за одну ніч, а решту від п'яного брала господиня, в якій він мешкав.

Петро живе щасливо з Ганусою в рідному краю, а Павло не і гуляє, тішить свою щербату долю.

Старий Стефан бавить внуків і нерозумно до себе говорить:

— Два сини, два сини, та не однакові.

ЧУЖИНА

Виїхав за море шукати кращої долі. Працював, складав гроші, щоб мав з чим вертатись додому.

Одного разу впала йому в око гарна дівчина, роджена в Америці. Залюбивсь. Думав, все щастя лише з нею. Минали роки... Кількоро дітей щебетали коло нього “деді,” “деді,” як вертався з шапи. І знов минуло кілька років. Діти виросли й пішли в свою дорогу; жінка померла, з роботи його викинули,— застарий. Дім, який мав, забрали за моргечі, а на нього він всю свою працю дав. Лишився без цента. І вийшов раз на місто. Сонце сходило якраз там, де його Рідний Край, і промінням цілувало його вже сиву чуприну. Нагадав собі все й затужив за Рідним Краєм; постановив за всяку ціну там бути.

І знов вертається домів, до Рідного Краю, до свого села. Кругом усе йому знайоме: гори, долини, поля. Йшов до рідного села і дякував Богови, що хоч на старі роки щасливо зажие у вітчизні.

І жие споминами про чужину. А діти?— Літи старого забули. Лиш Рідний Край і рідна земля ущасливили старого.

Таких в чужині багато, багато....

НАЙНОВІЙШІ КНИЖКИ

Горнятко Кави, комедія, 1 д.	.25
Мертвий Байрак, драма, 3 д.	.35
Календар Точило за 1934 р.	.35
Чим я буду? всі повинні мати	— .10
Як забезпечитись на старші літа?	.10
Розстріляні, нове оповідання	— .25
Як причарувати кого хочете?	— 1.00
Як позискати любов	— .25
Порадник про Коханья	— .50
Штуки, для старших	— .15
Київ і Рим, вірші сучасної борби	— .30
Ого! діяльог для старших	— .05
Тайни Життя, варто мати	— .30
Лісовий Огонь, з кан. піонерства	.15
Лев і Крілик, діточе опов. з ілюст.	.15
Золота Муха, оповідання діточе	.05
Світає День, Ів. Данильчука	— .30
Лише для пань і панночок, секрет	.15
Як все бути Здоровим?	— .25
Князенко Забави, цікаве опов.	— .15
В студії Майстра, (характер)	— .10
Бажання Славка, дуже цікаве	— .05
52 Тайни,	— .50
Як Скоро Стати Богатим?	— .45
Як Ворожити Картами?	— .10
Шляхотні Хлопці, опов. для молоді.	.05
Вовк в Тарапатах, діточе опов.	.05
Магічне Місто, новеля, нова	— .80

“Остання Ніч у Полській Тююмі”	
Драма на 4 дії.	Ціна .20
“У Пазурах Російського Чека” дра-	
ма на 5 дій.	Ціна .25
“Слово як воробець, комедія на	
одну дію, _____	.15
“Чудовий Зять, комедія на 1 дію,	.20
Советський Розвід, комедія, 1 дія	.15
Потомки Героїв, діточа сцена —	.15
Штукарі, діточа сценка _____	.05
Дяк Учителем, діточе представл.	15
Дяко-учитель в школі, діточа сцена.	10
Невдалий Іспит, діточа сцена —	.15
Славко в Тарапатах, діточа сцена	.15
Злий хлопець, діточий діяльог —	.05
Костеві Збитки, діточа песа —	.15
Ото Раз! діточа сценка _____	.10
Цікавість, монольоґ для дітей —	.05
Забава в Історію, діточа сценка —	.15
Черга, тріольог для дітей _____	.05
Отаман в цеброві, штука діточа	.15
На Вакаціях, діточа сцена, 2 дії,	.15
Рождественська Ніч, діточа, 2 дії	.20
Не Забули, діточа сцена на 2 дії	.15
Дітям на Різдво, діточа сц. на 2 дії.	15
Киця-Бабка, діточа сценка —	.10
Химери Славка, діточа сценка —	.15
На Різдво Христове, діточа сценка	.10
Для Рідних Дітей, — скарб —	.40
Олеся, діточа песа на 2 дії _____	.15

Витай Весно! діточа сцена на 2 дії.	15
Нові Деклямації, діточі	.40
Річник "Точила" за 1930 рік, —	2.50
брошурований —————	1.75
Яких женщин мущини люб-	
лять, — — — — —	.10
Пригод^а з штанами, комедія	
на одну дію — — — —	.30
Факти про попів, — — — —	5
Кохання, — — — — —	.25
Щасл^иве подружже, — —	..25

РІЧНИКИ "ТОЧИЛА"

Річник Точила за 1931 р.	1.75
Річник Точила за 1932 р.	1.75
Річник Точила за 1933 р.	1.75
Річник Точила за 1934 р.	1.75
Річник за 1927 рік журналу для молоді. 400 сторін, опрavl.	—2:50
Річник "Промінь" за 1928 рік —	2.50
Річник "Промінь" за 1929 рік —	2.50

PROMIN PUBLISHING CO.
628 Selkirk Ave., Winnipeg, Man.

НАПИСАНІ УКРАЇНЦЕМ

- Не Спишиш Серця Мого, пісня .35**
Одинока Рожа Між Квітами, .35
Чарівні Очі, англ. пісня з нот. .35
Орхестральні кавалки,- на всі інструменти до повищих пісень .30
на 1 інстр. Акомп. на п'яно — .60
Клич Рідної Школи, укр. пісня на 2 голоси, під нотами, — .10

CANADA MUSIC PUBL. CO.
Winnipeg, Man., Canada.

